

Podoby průmyslového podnikání v době první republiky

Významné průmyslové
obory a podniky
v českých zemích

Obsah přednášky

- Typické rysy průmyslového podnikání v první republice
- Charakteristika hlavních průmyslových odvětví a významných podniků

Průmysl v ekonomice meziválečného Československa

- Přetrvávala **převaha lehkého průmyslu** (v roce 1930 patřilo podle sčítání živnostenských podniků 65 % k lehkému průmyslu).
- Typickou tendencí monopolizace
- I přes rozvoj velkých podniků byly nadále výrazně zastoupeny menší firmy

Geografické rozložení průmyslu

- V 19. století se zformovaly základní průmyslové oblasti
- V českých zemích existovaly 4 nejvýznamnější – **pražská, brněnská, plzeňská a ostravská**
- **Průmysl na Slovensku byl málo rozvinutý**
(v roce 1930 v průmyslu a výrobních řemeslech pracovalo jen asi 17 % produktivních obyvatel)

Odvětвовá struktura československého průmyslu

Odvětví	Závody (v %)	Zaměstnanci (v %)
Hornictví	2,8	10,5
Kovoprůmysl	10,7	18,8
Průmysl kamene a zemin	16,9	5,6
Dřevařský průmysl	13	5,6
Textilní průmysl	13,9	26,7
Potravinářský průmysl (bez mlýnů)	19,6	12,6

Zdroj: PRŮCHA, V et al. 2004. Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992. I. díl Období 1918-1945. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-147-X, s. 162.

Průmyslová odvětví

Textilní průmysl

- Na československém území se vyskytovalo asi 60 % textilních podniků Rakouska-Uherska. Patřil k odvětvím s největším počtem zaměstnanců. Musel se potýkat s nedostatkem investic i surovin.

Textilnictví

Arnošt Rolný a Jan Nehera

- Textilní firmy působící v Prostějově
- Inspirovaly se Baťovými závody (vlastní prodejny, reklama, pásová výroba)

Potravinářský průmysl

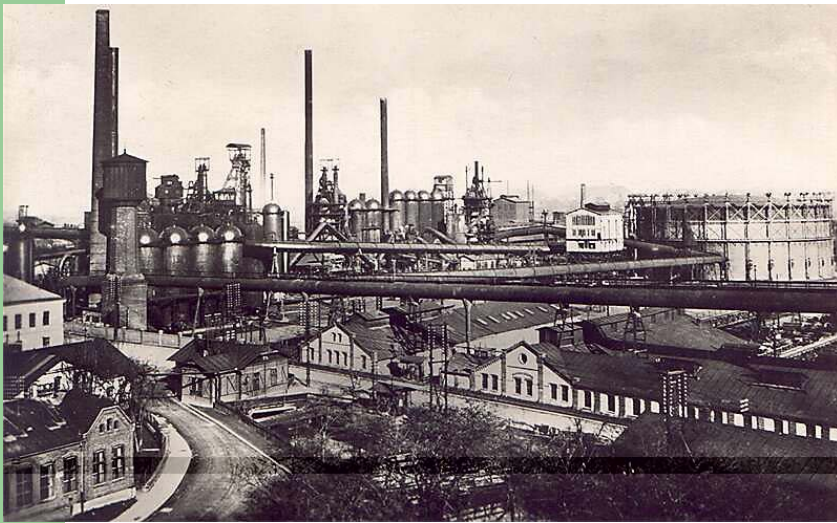

- V ČSR se soustředila velká část potravinářského průmyslu zaniklé monarchie
- Klíčovou roli zde hrálo tradičně **cukrovarnictví**
- Mezi další tradiční oblasti patřilo **pivovarnictví a lihovarnictví**

Báňský průmysl

- Jeho jádrem byla **těžba černého uhlí v Ostravsko-karvinském revíru (OKR)** a **těžba hnědého uhlí na Mostecku** – ta však v té době spíše stagnovala
- Nejvýznamnějšími vlastníky dolů byly **Báňská a hutní společnost, bankovní dům bratří Rothschildů a Guttmannů**. V severních Čechách byl hlavním vlastníkem bankovní dům **Petschek**.

Hutnictví

- Reakcí na zúžení vnitřního trhu byla postupná koncentrace výroby
- Nejvýznamnějším podnikem československého hutního průmyslu byly **Vítkovické horní a hutní těžiřstvo**

Strojírenství

- Mělo podobnou výchozí pozici jako hutnictví – muselo se také vyrovnávat s restrukturalizací výroby.
- Postupně se rozvíjelo i díky podnětům z jiných odvětví a později také zásluhou nového rozmachu **zbrojařství**
- Československé strojírenství si úspěšně vedlo v některých nových oborech (**výroba automobilů a letadel**).

Škodovy závody v první republice

- Problémy spojené s přechodem na mírovou výrobu překonal díky vstupu zahraničního kapitálu (francouzský zbrojařský koncern Schneider-Creusot)
- Závody také rozšířily svůj sortiment (např. výroba aut a lokomotiv)

Českomoravská-Kolben-Daněš (ČKD)

- Patřil k největším strojírenským závodům v ČSR. Firma vznikla v roce 1927 spojením podniků působících v Praze od 19. století.
- Generálním ředitelem byl **Emil Kolben**.
- Součástí podniku byla **automobilka Praga** (od roku 1907).

Ringhoffer-Tatra a. s.

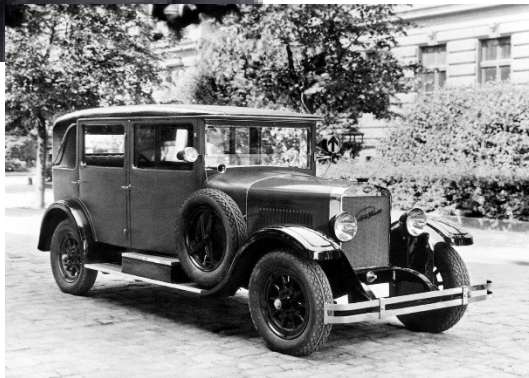

Hanuš Ringhoffer – poslední ředitel závodu z rodiny Ringhofferů

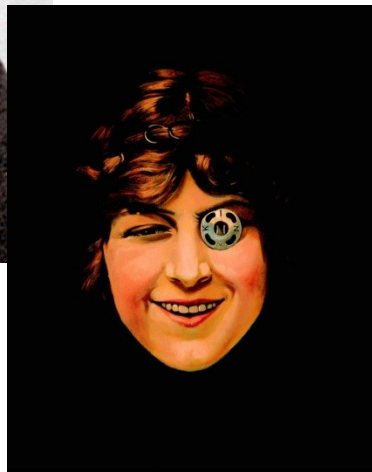
- Firma s kořeny opět v 19. století
- Zaměřovala se na dopravní strojírenství
- Tatra byla do koncernu začleněna v roce 1923

Laurin a Klement

Jindřich Waldes (1876-1941)

- Vytvořil firmu zaměřující se na výrobu spínacích knoflíků (Koh-i-noor), zipů apod.
- Podporoval vzdělávání i sociální zázemí svých zaměstnanců
- Waldes byl za okupace zatčen pro účast v odboji

Manažeři

Karel Loevenstein – Škodovy závody

- Od roku 1927 generálním ředitelem Škodových závodů
- Za jeho vedení Škodovy závody přešly úspěšně z válečné výroby na mírovou a překonaly důsledky hospodářské krize ve 30. letech

Manažeri – Jiří Hejda

- Původně novinář, od r. 1937 generální tajemník ČKD
- Za jeho působení podnik získal důležité zbrojní zakázky od státu
- V 50. letech byl odsouzen v procesu s Miladou Horákovou